

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

7 septembrie 2017*

„Trimitere preliminară – Transport – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Articolul 7 alineatul (1) – Norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și a anulării sau a întârzierii prelungite a zborurilor – Zbor efectuat pe mai multe segmente – Noțiunea «distanță» de luat în considerare”

În cauza C-559/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Amtsgericht Hamburg (Tribunalul Districtual din Hamburg, Germania), prin decizia din 4 octombrie 2016, primită de Curte la 4 noiembrie 2016, în procedura

Birgit Bossen,

Anja Bossen,

Gudula Gräßmann

împotriva

Brussels Airlines SA/NV,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul M. Vilaras, președinte de cameră, și domnii J. Malenovský (raportor) și M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamnele B. Bossen, A. Bossen și Gräßmann, de F. Puschkarski, Rechtsanwältin;
- pentru Brussels Airlines SA/NV, de D. Smielick, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul francez, de D. Colas, de E. de Moustier și de M-L. Kitamura, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de P. Garofoli, avvocato dello Stato;
 - pentru Comisia Europeană, de W. Mölls și de N. Yerrell, în calitate de agenți,
- având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamnele Birgit Bossen, Anja Bossen și Gudula Gräßmann, pe de o parte, și Brussels Airlines SA/NV, pe de altă parte, cu privire la cuantumul compensației care le este datorată ca urmare a întârzierii prelungite înregistrate de un zbor al acestei companii aeriene.

Cadrul juridic

- 3 Articolul 2 litera (h) din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

(h) «destinație finală» înseamnă destinația de pe biletul prezentat la ghișeul de înregistrare a pasagerilor sau, în cazul zborurilor cu legătură directă, destinația ultimului zbor; nu se iau în considerare zborurile de legătură alternative disponibile, în cazul în care se respectă ora de sosire prevăzută inițial”.

- 4 Potrivit articolului 5 alineatul (1) litera (c) din acest regulament:

„(1) În cazul anulării unui zbor, pasager[ii] în cauză trebuie:

[...]

- (c) să primească o compensație din partea operatorului efectiv de transport aerian, în conformitate cu articolul 7, cu excepția [situației] în care intervine oricare din următoarele:
 - (i) în cazul în care sunt informați despre această anulare cu cel puțin două săptămâni înainte de ora de plecare prevăzută;
 - (ii) în cazul în care sunt informați despre această anulare într-un termen cuprins între două săptămâni și șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută și li se oferă o redirectionare care să le permită să plece cu cel mult de două ore înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de patru ore după ora de sosire prevăzută;

- (iii) în cazul în care sunt informați despre această anulare cu mai puțin de șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută și li se oferă o redirectionare care să le permită să plece cel târziu cu o oră înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de două ore după ora de sosire prevăzută.”

5 Articolul 6 din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Întârzierea zborului

(1) În oricare din cazurile în care un operator efectiv de transport aerian anticipează în mod rezonabil o posibilă întârziere a unui zbor peste ora de plecare prevăzută, după cum urmează:

- (a) timp de două ore, în cazul zborurilor de peste 1 500 de kilometri sau mai puțin;
- (b) timp de trei ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor intracomunitare de peste 1 500 de kilometri și al oricăror alte zboruri cuprinse între 1 500 și 3 500 de kilometri;
- (c) timp de patru ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor care nu se încadrează la literele (a) sau (b),

pasagerilor li se oferă de către operatorul efectiv de transport aerian:

- (i) asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (a) și articolul 9 alineatul (2);
- (ii) în cazul în care ora de plecare anticipată este la cel puțin o zi după ora de plecare anunțată inițial, asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (b) și litera (c);
- (iii) în cazul în care întârzierea este de cel puțin cinci ore, asistența specificată la articolul 8 alineatul (1) litera (a).

(2) În orice caz, asistența se oferă în limitele de timp stabilite în cele de mai sus corespunzător fiecărei distanțe de zbor.”

6 Articolul 7 din acest regulament prevede:

„Dreptul la compensație

(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

- (a) 250 EUR pentru toate zborurile de 1 500 kilometri sau mai puțin;
- (b) 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 kilometri;
- (c) 600 EUR pentru toate zborurile care nu intră sub incidența literei (a) sau (b).

Pentru stabilirea distanței se ia în considerare ultima destinație unde pasagerul urmează să sosească după ora prevăzută datorită refuzului la îmbarcare sau anulării zborului. [...]

(4) Distanțele indicate la alineatele (1) și (2) se măsoară prin metoda rutei ortodromice.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 7 Reclamantele au rezervat la Bruxelles Airlines câte un zbor de la Roma (Italia) la Hamburg (Germania), cu legătură directă la Bruxelles (Belgia). Zborul de la Roma cu destinația Bruxelles trebuia să decoleze la ora 10.25 și să aterizeze la ora 12.40, cel de la Bruxelles cu destinația Hamburg trebuia să decoleze la 13.35 și să aterizeze la 14.45.
- 8 Zborul de la Roma cu destinația Bruxelles a avut întârziere. Avionul a aterizat abia la 13.22 la Bruxelles iar reclamantele nu au putut ajunge la timp pentru zborul de legătură.
- 9 Acestea au fost ulterior transportate la Hamburg cu zborul următor, care a ajuns la 18.35, și anume cu o întârziere de trei ore și cincizeci de minute față de ora de sosire prevăzută inițial.
- 10 Potrivit metodei rutei ortodromice, distanța dintre Roma și Hamburg este de 1 326 km. Distanța dintre Roma și Bruxelles este de 1 173 km, iar distanța dintre Bruxelles și Hamburg este de 483 km, și anume o distanță totală a acestor două zboruri cumulate de 1 656 km.
- 11 Reclamantele au introdus o acțiune la Amtsgericht Hamburg (Tribunalul Districtual din Hamburg, Germania) pentru a fi despăgubite cu suma de 400 de euro fiecare, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004.
- 12 Instanța de trimitere precizează că părțile sunt de acord că reclamantele au dreptul la o compensație ca urmare a întârzierii prelungite înregistrate, Brussels Airlines plătind deja fiecareia 250 de euro cu acest titlu.
- 13 Reclamantele solicită în prezent o sumă suplimentară de 150 de euro fiecare, întrucât, în opinia lor, calculul distanței ar trebui să cuprindă două segmente de zbor și să fie, așadar, mai mare de 1 500 km, iar nu distanța ortodromică dintre Roma și Hamburg.
- 14 În aceste împrejurări, Amtsgericht Hamburg (Tribunalul Districtual din Hamburg) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 7 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că noțiunea «distanță» include numai distanța directă, măsurată prin metoda rutei ortodromice, dintre locul de plecare și ultima destinație, indiferent de distanța de zbor parcursă efectiv?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 15 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că noțiunea „distanță” include, în cazul rutelor aeriene cu legături directe, numai distanța dintre locul primei decolări și destinația finală, care trebuie calculată prin metoda rutei ortodromice, indiferent de distanța de zbor parcursă efectiv.
- 16 Cu titlu introductiv, este necesar să se constate că este cert că reclamantele din cauza principală au înregistrat la sosirea la destinația lor finală o întârziere care le dă dreptul la compensație. Determinarea cuantumului acestei compensații potrivit condițiilor prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 este, așadar, singura în discuție în această cauză.
- 17 Trebuie amintit de la bun început că textul articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 prevede în special că, atunci când se face trimitere la acest articol, pasagerii primesc o compensație al cărei cuantum variază între 250 de euro și 600 de euro, în funcție de distanța acoperită de zborurile în

cauză, ținând seama de ultima destinație a pasagerului în cauză și înțelegându-se că această distanță trebuie calculată, în conformitate cu articolul 7 alineatul (4) din regulamentul amintit, potrivit metodei rutei ortodromice.

- 18 În această privință este necesar să se arate că, dacă articolul 5 din Regulamentul nr. 261/2004, referitor la anulări, face trimitere la articolul 7 din regulamentul menționat, situația este, în schimb, diferită în cazul articolului 6 din același regulament, referitor la întârzieri.
- 19 Curtea a amintit însă că orice act al Uniunii trebuie să fie interpretat în conformitate cu ansamblul dreptului primar, inclusiv în acord cu principiul egalității de tratament, care impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 2012, Nelson și alții, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, punctul 33).
- 20 Or, Curtea a constatat că pasagerii zborurilor care au întârzieri de trei ore sau mai mult și pasagerii zborurilor anulate redirectionați în condiții care nu respectă limitele prevăzute la articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie considerați ca fiind în situații comparabile, întrucât acești pasageri suportă o neplăcere similară, care constituie temeiul despăgubirii acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 octombrie 2012, Nelson și alții, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, punctul 34).
- 21 Rezultă că Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că pasagerii zborurilor care au întârzieri de trei ore sau mai mult trebuie să beneficieze de aceeași compensație ca pasagerii zborurilor anulate care sunt redirectionați în condiții care nu respectă limitele prevăzute la articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din Regulamentul nr. 261/2004 (Hotărârea din 23 octombrie 2012, Nelson și alții, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, punctul 38).
- 22 Această jurisprudență trebuie înțeleasă în sensul că impune ca cele două categorii de pasageri menționate la punctul precedent să fie tratate în mod egal nu numai în ceea ce privește însăși nașterea dreptului la compensație, ci și în ceea ce privește cuantumul unei astfel de compensații.
- 23 În consecință, articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004, precum și articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din acest regulament trebuie interpretate în lumina acestei cerințe.
- 24 Or, astfel cum rezultă din însuși modul lor de redactare, aceste dispoziții prevăd un drept la compensație al pasagerilor fără a distinge în funcție de aspectul dacă aceștia ajung la destinația lor finală prin intermediul unui zbor direct sau al unui zbor cu legătură directă.
- 25 Aceeași trebuie să fie soluția și în ceea ce privește calculul cuantumului unei asemenea compensații.
- 26 Astfel, alegerea și întinderea diferitor măsuri reținute în cadrul Regulamentului nr. 261/2004 de legiuitorul Uniunii variază în funcție de importanța prejudiciilor suferite de pasageri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 ianuarie 2006, IATA și ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punctul 85). În consecință, trebuie să se considere că diferențele trepte ale cuantumului compensației datorate pasagerilor reflectă diferențele în amplitudinea neplăcerii pe care pasagerii în cauză o suportă în situațiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) literele (a)-(c) din Regulamentul nr. 261/2004.
- 27 În această privință, Curtea a precizat deja că ceea ce justifică compensarea pasagerilor care intră sub incidența articolului 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din acest regulament este faptul că, din cauza anulării *in extremis* a zborului lor, aceștia sunt practic lipsiți de posibilitatea de a-și reorganiza în mod liber călătoria. În consecință, dacă, dintr-un motiv sau din altul, aceștia sunt absolut obligați să ajungă la destinația finală la un anumit moment, ei nu pot evita în niciun mod pierderea de timp inerentă noii situații, nedispunând în această privință de nicio posibilitate de manevră (Hotărârea din 23 octombrie 2012, Nelson și alții, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, punctul 35).

- 28 Având în vedere natura neplăcerii astfel suferite, faptul că anumiți pasageri care intră sub incidența articolului 5 alineatul (1) litera (c) punctul (iii) din Regulamentul nr. 261/2004 ajung la destinația lor finală nu prin intermediul unui zbor direct, ci, dimpotrivă, prin intermediul unui zbor cu legătură directă, care implică o creștere efectivă a distanței parcurse în acest din urmă caz, nu agravează în sine amploarea unei asemenea neplăceri în raport cu neplăcerea suferită de pasagerii unui zbor direct.
- 29 Așadar, la stabilirea quantumului compensației este necesar să se țină seama numai de distanța dintre locul primei decolări și destinația finală, făcându-se abstracție de eventualele zboruri cu legătură directă.
- 30 În continuare, conform cerinței menționate la punctul 21 din prezenta hotărâre, trebuie să se adopte aceeași metodă de calcul pentru pasagerii zborurilor care au întârzieri de trei ore sau mai mult.
- 31 Mai exact, Curtea a precizat că la baza compensației acordate pasagerilor se află neplăcerea constând în a fi suferit o pierdere de timp egală cu sau mai mare de trei ore în raport cu planificarea inițială a transportului lor, astfel cum a fost constatată, inclusiv în cazul zborurilor cu legătură directă, la sosirea acestora la destinația finală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2013, Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106, punctul 35).
- 32 Or, având în vedere natura neplăcerii astfel suferite, eventualele diferențe în privința distanței efectiv parcurse nu influențează prin ele însele în niciun mod amploarea unei asemenea neplăceri.
- 33 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că noțiunea „distanță” acoperă, în cazul rutelor aeriene cu legături directe, numai distanța dintre locul primei decolări și destinația finală, care trebuie calculată potrivit metodei rutei ortodromice, indiferent de distanța de zbor parcursă efectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 34 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 trebuie interpretat în sensul că noțiunea „distanță” acoperă, în cazul rutelor aeriene cu legături directe, numai distanța dintre locul primei decolări și destinația finală, care trebuie calculată potrivit metodei rutei ortodromice, indiferent de distanța de zbor parcursă efectiv.

Semnături